

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

UN RECORREGUT PER LA CATALUNYA INTERIOR GR-3

**6a Etapa : SALO - CAN SERRAMORENA - CA N'HORTA - CAN VALLBONA
CAN BOLSEGURA - CARDONA**

21 de novembre de 1999

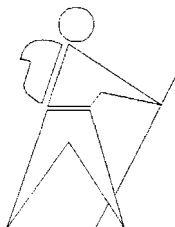
HORARI PREVIST

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	7	h
Súria. Esmorzar.	8.30	h
Sortida cap a Salo.	9	h
Salo. Inici de la caminada.	9.30	h
Can Serramorena. Reagrupament.	10.45	h
	10.55	h
Can Vallbona. Reagrupament.	11.45	h
	11.55	h
Can Bolsegura. Reagrupament.	13.05	h
	13.15	h
Cardona. Dinar i visita al castell.	14.25	h
	17.30	h
(L'hora de sortida es pot modificar en funció del temps de la visita)		
Vilanova i la Geltrú.	19.30	h

Notes.-

- ** Esmorzarem a Súria; hi ha alguns bars.
- ** Dinarem a Cardona; hi ha restaurants.
- ** Després de dinar visitarem la part oberta del castell. L'església només es pot visitar pels matins.
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

UN RECORREGUT PER LA CATALUNYA INTERIOR GR-3

**6a Etapa : SALO - CAN SERRAMORENA - CA N'HORTA - CAN VALLBONA
CAN BOLSEGURA - CARDONA**

21 de novembre de 1999

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

Horari		
Parcial	Total	Quilometratge
0.00	0.00	0.00

Comencem el recorregut davant la creu de terme de Salo (471m), situats de cara a les cases del poble; hem d'anar cap a la dreta per un camí que passa per sota del poble. Més endavant voreja un xalet i una caseta de gos i continua baixant fins a arribar a un camí més ample que s'agafa cap a la dreta.

0.07	0.07	
------	------	--

Al capdavant hi ha una pista en bon estat que se segueix a l'esquerra i es travessa la riera de Salo.

0.05	0.12	0.870
------	------	-------

Molí de Salo (410 m). Es passa per entre les edificacions; la pista comença a enfilarse. Es passa per entremig d'un pou i d'un edifici, que pertany a la Caseta. Més enllà deixem un trencall a l'esquerra, i mes enllà una pista a l'esquerra que baixa.

0.08	0.20	
------	------	--

A l'esquerra queden les restes d'una antiga barraca. Mes endavant veiem una senyal de circulació per cotxes; hem de desobeir aquesta i anar cap a l'esquerra apropant-nos a una casa.

0.18	0.38	2.880
------	------	-------

La Caseta (561 m). Es deixa a una banda el cobert i, a l'altra, la casa. Es baixa i es deixa a l'esquerra el vial que mena a Perafita. Després de creuar un torrent s'inicia una pujada suau, entre arbres.

0.19	0.57	4.380
------	------	-------

Bifurcació. Es troba una pista ampla que se segueix cap a la dreta. Es passa vora de can Claret de la Serra i, tot seguit, pel costat de l'ermita de Sant Martí, que és a dalt d'un turonet. Al sud es veu la serra de Castelltallat i al nord el Pirineu.

Multibifurcació, anem pel mig; en deixem dos a la dreta i un a l'esquerra; i més endavant es repeteixen cinc bifurcacions mes, anem pel camí principal, en deixem dos a la dreta i un a l'esquerra.

0.19 1.16 6.130

Can Serramorena (532 m). A la dreta de la pista. Es continua recte.

Més endavant, trobem una bifurcació amb un cartell que diu Horta; hem d'anar cap a l'esquerra. Quan trobem un gran camp treballat a mà dreta, hem de deixar el camí principal per un corriol a l'esquerra que baixa per entre el bosc.

0.15 1.31 7.430

Ca n'Horta (580 m). Té ermita i cementiri. Quan som al costat de l'ermita, el camí davalla fent una ziga-zaga dreta-esquerra anant a passar per sota de la casa i envoltat d'un bosc frondós.

0.25 1.56 9.490

Rasa de Davins (480 m). Final de la llarga baixada, es travessa la rasa (riera) de Davins i es va cap al nord-est passant a frec d'unes ruïnes i d'una caseta d'aigües. Es va pujant.

0.09 2.05 10.080

Can Vallbona (540 m). De fet el sender no va cap a la casa, això es una dreuera que va creuant el camí principal, la casa de Vallbona queda lluny a la dreta. Finalment hem de deixar la dreuera i agafar el camí principal cap a l'esquerra. Al cap d'un moment veiem a la dreta uns ruscs d'abelles.

0.35 2.40 11.970

Bifurcació. Es deixen els vials d'accés a Fontelles de Mas. El camí gira a l'esquerra i pren l'orientació nord-nord-oest. A la dreta es deixa l'accés a Sant Martí de Fontelles i es van deixant ramals a banda i banda. Dalt d'un turó es veu l'ermita i la casa de Santa Cecília que són un magnífic mirador de la contrada. El sender continua per la mateixa pista.

0.10 2.50

Passem pel costat d'una casa de pagès, que ens queda a la dreta. Mes endavant passem pel costat d'una gran bassa, que ens queda a la dreta; continuem pel camí principal.

0.25 3.15 13.970

Can Bolsegura (590 m). Es deixa la pista i es trenca a la dreta tot baixant. Després de vorejar un camp, es deixa una pista a la dreta i es continua recte.

0.05 3.20 14.540

Bifurcació. Es pren un camí a l'esquerra de la pista que baixa i va a un camp. Es travessa el camp i se segueix cap a la dreta.

0.08 3.28 15.140

Bifurcació. En un revolt del camí es continua recte per un tros molt angost. **ATENCIÓ** a la senyalització! Aviat es comença a baixar per un pendent pronunciat entre verdissa. Al final del corriol es travessa un camp.

0.06 3.34

Passem pel costat d'una planta de gas, que ens queda a l'esquerra. El camí principal es dirigeix vers l'esmentada planta, nosaltres l'hem de deixar, per agafar un corriol a la dreta ple de verdissa.

0.03 3.37 16.220

Mina Las Nieves (535 m). Mina molt recomanable de visitar, és una de les coves obertes en sal més importants del món, té 640 metres de llargada. S'arriba a una gran esplanada que es travessa en sentit nord. A l'esquerra es veu la muntanya de sal, que és un fenomen únic al món.

0.06 3.43 16.610

Porta de ferro d'entrada a la mina. Es tomba a la dreta i se segueix per una carretera asfaltada que porta a Cardona.

0.20 4.03 16.860

Se segueix pel costat de la paret que envolta el camp de futbol de Cardona.

0.15 4.18 17.910

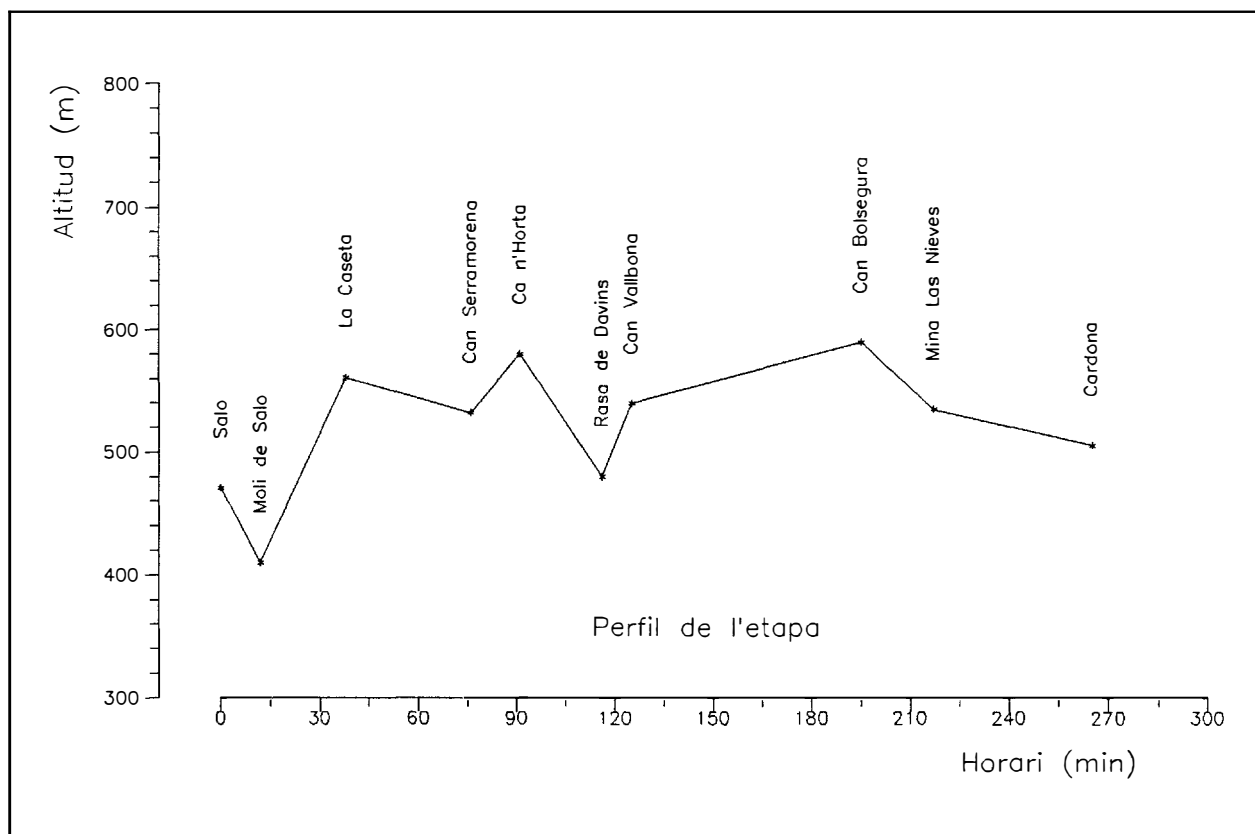
Transformador elèctric. Es gira a l'esquerra i es puja per unes escales. El sender travessa la carretera del Miracle i es dirigeix cap a un edifici que es té al davant i es pugen unes escales interiors.

0.07 4.25 18.240

Cardona (506 m). Plaça de la Fira.

Ramon Casas i Vidal, novembre de 1999

(Equip de ruta: Ramon Casas, Jani Ferrer i Mariano Guerra)

SALO

Salo és un llogarret situat a l'extrem nord-oest del municipi de Sant Mateu de Bages, a la vall de la riera de Salo, formada per la confluència de les de Vallmanya i Matamargó, que davallen del Solsonès. El poblet, de cases agrupades vora l'església parroquial de Sant Pere i Sant Feliu de Salo, va sorgir a l'ombra del castell de Sàlau, documentat al segle XI, que fou successivament baronia de diversos cavallers.

L'església de Santa Margarida de Mejà, de l'antiga quadra d'aquest nom, és sufragània d'aquesta parròquia i formà municipi propi amb Salo i Claret de Cavallers.

CARDONA

El terme municipal de Cardona (66.38 km²) es troba a l'extrem nord-oest del Bages, a la vall del Cardener, al límit amb el Solsonès (termes de Navès, Clariana de Cardener, Riner i Pinós de Solsonès, de nord-oest a sud-oest) i amb el Berguedà (termes de Montmajor, al nord, i Viver i Serrateix, al nord-est). Dins la comarca bagenca, limita amb Sant Mateu de Bages i Navars.

El Cardener rep per l'esquerre, dins el municipi, els seus afluents l'Aigua d'Ora, procedent de la vall de Lord, i la riera de Navel, procedent del Berguedà, que han excavat una vall favorable a l'agricultura. A la dreta del Cardener, els sediments salins i potàssics (clorur sòdic i capes alternants de silvinita i de carnal·lita) emergeixen en un esfondrament a migdia de l'anticlinal on s'alça la vila. Sobre el gruixut jaciment de sal gemma (el salí de Cardona, al barri de la Coromina, explotat des d'època pre-romana), hi ha les denses capes de silvinita i carnal·lita que s'enfonsen i se situen aviat entre els 700 i els 1200 metres. Les capes superiors són gresos i margues, que dominen la superfície del terme.

Damunt el Cardener, entre la clotada del salí i el riu, s'alça un promontori quasi cònic (589 m, 154 m sobre el riu) damunt el qual s'aixeca l'imponent castell de Cardona amb l'antic monestir de Sant Vicenç. Al seu peu, en direcció a ponent s'inicia una carena que arriba fins a Bergús, damunt la qual, 83 m sota el castell (506 m) hi ha la vila de Cardona; prop del riu, hi ha el barri de la Coromina, amb el salí, un dels altres nuclis agrupats del terme. La resta és sembrat de masies (unes quantes formen la parròquia de Sant Joan de Bergús) i de capelles, tant al sector de ponent com de llevant del Cardener.

La vila de Cardona es formà a la costa oest del tossal on s'alçaren les primeres fortificacions que han donat lloc a l'impressionant conjunt del castell i església de Sant Vicenç que la dominen. S'estengué als segles XII i XIII encara més en direcció a ponent i aviat hom construí una església, romànica, al lloc de l'actual parròquia (en resta part del campanar); era formada per dos carrers paral·lels, un dels quals acabat amb un portal i dues torres a migdia del temple i el cementiri, i l'altre a la plaça del Mercat. S'expandí més vers ponent i el nord i abans del 1300 ja eren formats els carrers de Capdevila i d'en Cascalls (Ramon Folc VI donà, el 1318, facilitats als repobladors que fessin la casa prop aquest darrer carrer i la bestorre). L'existència d'aquestes dues torres i de les dues de la Fira denoten l'existència de muralles que abraçaven un gran espai no habitat. Es construí un altre carrer en direcció al Raval, el carrer d'Aguilar (dit després de Graells), cara a llevant, on encara s'alcen dues torres medievals al costat del portal.

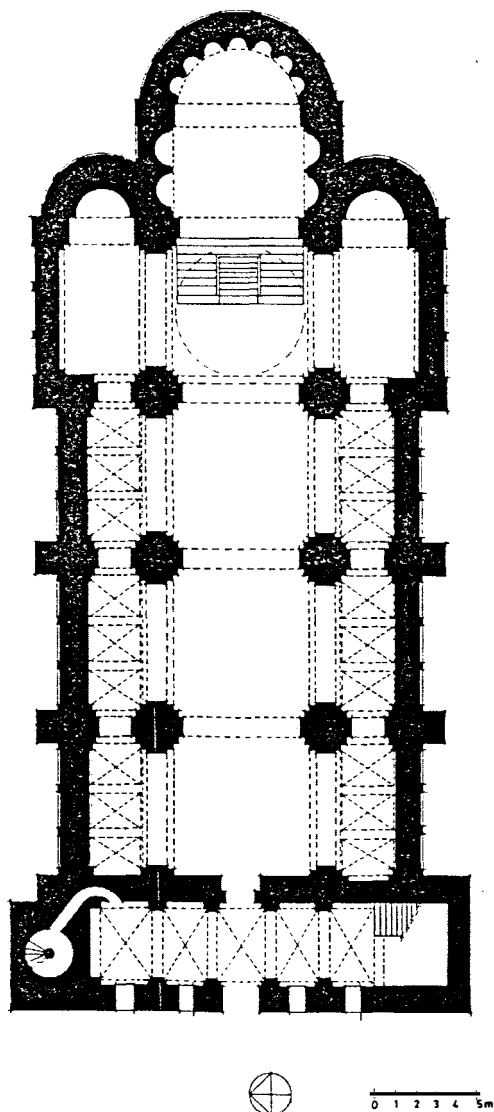
L'edifici més notable de la vila és l'església parroquial de Sant Miquel, consagrada el 13 de juny de 1398, i convertida en parròquia el 1589. És un ampli edifici gòtic d'una gran nau de 50 m de llargada per 12,60 d'amplada i 18 d'alçada, més les capelles laterals; al presbiteri s'obren set finestrals sota els revoltos sostinguts pels nervis que s'uneixen a la clau de la volta. La portalada lateral és de cinc grans arcades ogivals sobre feixos de columnetes i la façana principal o de ponent resta per acabar. S'hi construí una espaiosa cripta (sala vuitavada amb els nervis de la volta que conflueixen a la clau del centre) que des del 1524 conserva els cossos de sant Celdoni i sant Ermenter (procedents de Cellers). A l'altar major, en un cambril, es venera la imatge de la Mare de Déu del Patrocini, patrona de la vila,

imatge d'alabastre (1,40 m d'alçada) de Maria amb l'Infant sobre el braç esquerre i un llibre obert a la mà dreta, amb una graciosa inclinació del dors vers la banda dreta, que fou portada de Marsella pel comte Joan Ramon Folc (I) el 1423, després d'haver-se apoderat d'aquesta ciutat (també portà la reixa de ferro que ara tanca la cripta, que, segons tradició, tancava el port de Marsella).

Altres edificis remarcables són la casa Aguilar del carrer de Graells (els Aguilar exerciren càrrecs importants tant al comtat de Cardona com en l'administració de la vila), d'època medieval, la casa dels senyors del Pujol de Planès, al carrer Major, amb finestrals gòtics geminats, i l'església gòtica, restaurada, de Santa Eulàlia que fou capella de l'antic hospital.

El testimoni més antic del castell de Cardona és la famosa torre de la Minyona, que centra l'imponent conjunt, cilíndrica, atalussada a la base, d'uns 15 m d'alçada i 9,80 m de diàmetre (probablement del segle XI), que fou la torre mestra; fou escapçada i reformada el 1794 per posar-hi un peça d'artilleria. És molt popular la llegenda segons la qual hi hauria estat tancada a pa i aigua una suposada filla d'un vescomte de Cardona, Adalès o Adelaida, que s'hauria casat secretament amb l'alcaid moro de Maldà després d'aconseguir que abjurés de la religió de Mahoma.

L'església de Sant Vicenç de Cardona, feta com a substitució d'una anterior esmentada el 981, fou consagrada el 1040 pel vescomte i bisbe d'Urgell Eribau i és un dels monuments més importants del romànic a Catalunya. La gran basílica té forma de creu llatina (47 m de llargada per 17,40 m al transepte); la nau central té 19,60 m d'alçada per 6,10 m d'amplada i és ben il·luminada per sis finestrals. Les naus laterals, que serveixen de contrafort a la central, tenen 10,80 m d'alçada per 4,80 m d'amplada.

L'absis central és més baix que la volta i té el semicercle buidat per set nínxols. Al centre del creuer s'alça, sobre els arcs torals i les quatre petxines, un cimbori vuitavat que ressalta a l'exterior. La façana principal, a ponent, és molt austera; té, però, una rosassa senzilla i una galilea o atri porticat amb tres arcades que aguanten la façana, que fou decorat per unes notables pintures murals del segle XII, de tema religiós, i altres de la fi del segle XIII (defensa de Girona del 1285 pel vescomte Ramon Folc VI), actualment restaurades i posades al Museu d'Art de Catalunya.

La cripta, sota el presbiteri, forma una petita església; al costat de les entrades hi ha un nàrtex i segueix l'espai cobert de 12 voltes creuades, sostingudes per les parets del temple i sis columnes iguals amb capitells de troncs de piràmide. Són remarcables el mausoleu del comte Joan Ramon Folc (I) (mort el 1442) i el del duc Ferran (mort el 1543) i la seva muller Francisca Manrique de Lara, aquest d'estil renaixentista.

Davant la basílica hi ha part del claustre gòtic que comunicava amb el palau vescomtal i amb la casa de l'abat i vers ponent hi ha un pati amb una gran cisterna al centre. La banda nord i oest era ocupada pel palau comtal, i el migdia per la residència abacial, on s'alça una torre. El temple ha

estat restaurat pel Servei de Defensa del Patrimoni Artístic des del 1952 i el palau comtal i el monestir han estat reconstruïts per adaptar-los a Parador Nacional de Turisme, inaugurat el 1976.

Al costat del portal per on s'entra al pati senyorial, hi ha la capella de Sant Ramon Nonat, sant llegendari que segons tradició hauria mort en aquest castell el 1240, quan anava a Roma per ser investit cardenal, en l'habitació de Perot Call. La duquessa Caterina d'Aragó i Folc de Cardona, feu edificar en aquesta cambra la capella, amb un retaule i rosasses, que fou beneïda pel bisbe de Solsona Lluís Ponç el 30 de juny de 1683. Malmesa al setge del 1711, fou refeta i novament beneïda el 1772 i darrerament ha estat restaurada de la destrucció del 1936 per la Diputació de Barcelona i amb aportacions populars.

El castell conserva diversos elements del palau dels Cardona, d'època medieval, com l'anomenat pati ducal i una gran sala d'arcs apuntats. Però des de la segona meitat del segle XVI aquesta família ja no visqué al castell (tenia d'abans una gran casa a la vila, a la Fira, i grans palaus a Arbeca i a Barcelona) i aquest restà com a col·legiata amb l'abat i alguns canonges des de la secularització del monestir fins al segle XVIII. El conjunt de les construccions era voltat per un mur: un portal era encarat al poble i una poterna a la banda oposada, més moderna, fa pensar en un portell. En les guerres del segle XVII, especialment la dels Segadors, es palesà la necessitat d'adaptar la fortificació al desenvolupament de l'artilleria i el duc de Medina Sidonia, lloctinent de Catalunya, ordena la construcció de la segona muralla i dels grans baluards, que encara es mantenen, iniciada el 1693 sota la direcció de l'enginyer militar Pere Borràs, obres que continuaven el 1697 essent governador del castell el general Antoni de Villarreal. En les guerres civils del segle XIX les necessitats militars causaren greus destrosses a les construccions religioses (hom construí pisos dins la nau del temple i es malmenaren altars i mausoleus de marbre o alabastre) mentre la residència canonical era convertida en caserna.

A ponent del terme hi ha l'antiga parròquia rural de Sant Joan de Bergús d'origen romànic. Sembla que existia el 889 com a cel·la, quan fou donada a Sant Joan de les Abadesses, i des de molt antic en depenien masos com la Coma i posteriorment Can Garriga, Altemis, Lordella, Centells, Palau, Odet i Fontelles.

A l'antic camí de Manresa, que passava per ponent del salí, prop de les pedreres, hi hagué l'església de Santa Cecília (esmentada ja el 1089) i un hospital de pobres (1137); fou sufragània de Sant Vicenç i de Sant Miquel. Ensorrada, el rector de Sant Miquel Ramon Vancell la restaurà el 1903.

BIBLIOGRAFIA

- ## Topoguaia del Sender de Gran Recorregut GR-3.
Tram L'Estany - Tàrrega.
Senders de Catalunya. Barcelona (1998).
- ## El Bages, el Berguedà i el Solsonès.
Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Volum 2.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona (1981).
- ## Bages.
Mapa comarcal de Catalunya (7). Cartografia escala 1:50.000
Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona (1993).

Agustí Poch, novembre de 1999

